

Szakmai beszámoló Magyar Levéltárosok Egyesülete 2017. évi vándorgyűléséről

NKA azonosító: 204108/01345

A Magyar Levéltárosok Egyesületének 2017. évi vándorgyűlésének megrendezésére Miskolcon került sor, az Egyetemvárosban, július (9) 10-12. között. Az első nap plenáris ülés előadásai a Levéltárak a társadalom szolgálatában téma köré épültek. Ebben, valamint a Gasztronómia történetének levéltári forrásai témakörben zajlott a legtöbb a szekcióelőadás is.

LEVÉLTÁRAK A TÁRSADALOM SZOLGÁLATÁBAN – KONFERENCIA

Levezető elnök: dr. Kenyeres István (elnök, MLE)

A Magyar Levéltárosok Egyesülete 2017. évi vándorgyűlését dr. Kenyeres István elnök nyitotta meg, majd az EMMI képviseletében Závogyán Magdolna kultúráért felelős helyettes államtitkár (EMMI) beszélt köszöntőjében a „szolgáltató levéltárak” iránti társadalmi igény kielégítésének fontosságáról. A házigazdák nevében Miskolc Megyei Jogú Város kulturális főreferense Papp Ferenc illetve az egyetem nevében az egyetem rektor-helyettese, dr. Kékesi Tamás köszöntötte a megjelenteket. Ezután került sor a Dóka Klára-díjak átadására, mellyel a huzamosabb ideig történő magas szintű szakmai munkát ismerik el. Az idei díjazottak Kellner Judit (I. fokozat), dr. Cseh Géza (I. fokozat), Gurzó Klára (II. fokozat), Nagy Józsefné Ivanics Erzsébet (II. fokozat) és Németh József (III. fokozat) voltak.

Az első nap plenáris ülésének első előadását Barátné dr. Hajdu Ágnes, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnöke tartotta *Könyvtárak a társadalom szolgálatában* címmel. Rámutatott, hogy a társadalmi szerepvállalásukra koncentráló programok, fejlesztések, konferenciák már több éve zajlanak, alapvető irányelvük az értékteremtés és a tudásgazdálkodás. 2017. évi vándorgyűlésük fő témája az életminőség javítása, mivel ez szoros kapcsolatban áll az olvasni tudás szintjével. Felhívta a figyelmet a legutóbb, 2012-ben megrendezett Országos Könyvtárügyi Konferenciára, melyen a könyvtáraknak a társadalom megújulásában játszott szerepét járták körbe, s ami azóta is a szakma fő irányvonalát képezi.

Deme Péter, a Pulszky Társaság elnökeként a *Múzeumok a változó világban* címmel tartott előadásában röviden összefoglalta a múzeumok szerepének változását az 1970-es évektől. Beszámolt az utóbbi két-három évtizedben létrejött szakmai civil szervezetekről és együttműködésekről. Felhívta a figyelmet, hogy miközben 2003 óta folyamatosan a megújulás kényszerével küzdenek és a társadalom felé való sikeres nyitást abszolválják, a fenntartói környezet többszöri változásából adódó bizonytalanság, és az egyre növekvő adminisztrációs teher erősen nehezíti e célok megvalósítását.

Török András, a Summa Artium Nonprofit Kft. igazgatójaként a civil szervezetek levéltárakkal való együttműködésének tapasztalatairól adott elő. A Fortepan fotóarchívumot kezelő kft vezetőjeként úgy érzi, hidat képeznek a levéltárak számára a társadalom felé. A projekt kapcsán szorosan együttműködnek több levéltárral, melynek során széles körben tárják a társadalom elé a közgyűjtemények kincseit. Céljuk, hogy ingyenesen, válogatottan és online

tegyenek közzé fényképeket, ahogyan ezt az idea kitalálója és megvalósítója, Tamási Miklós kitalálta.

Horváth J. András Budapest Főváros Levéltárának főlevéltárosa a levéltárak és a 21. század társadalmi kihívásainak kérdéseit feszegette. Az előadó meglehetősen komplex áttekintést adott a levéltárak hajdani és jelenlegi funkciójáról, és az ebből adódó önértékelési válságjelenségekről. Szó esett a gyűjtőterületi tevékenységgel kapcsolatos nehézségekről, illetve a köziratok és az egyre inkább fókuszba kerülő magániratok nem feltétlenül kibékíthetetlen problematikájáról.

Befejező előadásként Borsodi Csaba, az ELTE BTK dékán-helyettese az egyetemi levéltáros képzés több mint fél évszázados történetét vázolta fel, hosszasan kifejtve az elmúlt évtized nehézségeit. Felhívta a figyelmet, hogy az utóbbi években egyre kisebb létszámban jelentkeznek a képzésre a hallgatók, és a 2015-ben elindított információ és records management szakirány sem váltotta be, a hozzá fűzött reményeket.

Az első nap látványos eleme volt az I. MLE Kupa kispályás labdarúgótorna, amelyet a BFL csapata nyert meg s hódította el a vándorkupát.

A vándorgyűlés második napján, július 11-én került sor a 7 szekció ülésére.

A *Nemzetközi Szekció* – eltérően az előző évektől – ebben az évben német nyelven végezte munkáját, amelynek kiinduló pontjaként Dr. Willibald Rosner, az osztrák egyesület elnöke, a

Niederösterreichisches Landesarchiv igazgatója tartott vitaindítónak is tekinthető előadást az ausztriai önkormányzati levéltárak helyzetéről. A probléma általánosnak tekinthető nemcsak Ausztriában, hanem Európa nyugati felében is, ugyanis az iratvesztés óriási ezeknél a sokszor falusi iratórzó helyeken, s mivel a levéltár működtetése a helyi vezetés felelőssége, a tartományi levéltárak sokszor csak tanácsokkal segíthetik ezeket a kis egységeket. Willibald Rosner külön kitért az alsó ausztriai tartományi levéltár tevékenységére, amelynek során már 120 kisebb regionális iratórzó helyel kötöttek szerződést, ami a szakszerű tárolás, rendezés, állomány védelem mellett a képzésre is kiterjed. A vitaindítót követően világossá vált, hogy milyen éles a különbség a hajdani szocialista országok centralizált levéltári rendszere és az osztrák, német levéltári (irattári) helyzet között. A kialakuló élénk vita során a levéltári szakma számos kérdése terítékre került, amelyek közül az e-iratkezelés különösen érdekes választóvonalat jelent: Míg Ausztriában és Németországban az állami (önkormányzati) területen, így a levéltáraknál már általánossá vált az elektronikus ügykezelés, addig Európának innenső felén úgy teszünk, mintha már az lenne. Azaz az elektronikus beérkező futó iratokat kinyomtatják, más szóval egyfajta „kettős könyvelés” folyik.

A *Forrásközlő Szekció* a 2001. évi megalakulása óta a 17. tanácskozását tartotta „A reformáció magyarországi történetének levéltári forrásai a 16. századtól napjainkig” címmel, csatlakozva a Reformáció 500. évfordulóhoz. A tanácskozást a megszokott érdeklődés kísérte, kb. 35-en vettek részt az ülésen.

A szekcióvezető röviden ismertette az MNL-ben az elmúlt évben ill. jelenleg is folyó forrásfeltáró munkákat, amihez aztán az első előadás is kapcsolódott: Laczlavik György, az MNL OL főosztályvezetője „A reformáció története levéltári forrásainak feltárása az MNL-ben – az 1526 és 1570 közötti oklevelek adatbázisa” c. előadásában ismertette az eddig elvégzett munkát és beszélt a várható eredményekről.

Hudi József, a Dunántúli Református Egyházkerület Pápai Levéltárának levéltárvezetője „Reformáció- és egyháztörténeti kutatások a magyarországi református levéltárakban” c. előadásában adott alapos tudománytörténeti és szakirodalmi áttekintést a református egyház levéltárainak iratanyagáról..

A *Forrásközlő Szekció* mindig feladatának tekintette, hogy bemutatkozási lehetőséget adjon fiatal kutatóknak. Ez alkalommal Világi Dávid, a győri Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény vezetője „Rejtett (erő)források – kutatási lehetőségek az evangélikus gyűjteményekben” c. előadásában ismertette a magyarországi evangélikus levéltárakban őrzött iratanyagot.

Befejezésül szekcióüléseink gyakori előadója Sávoly Tamás, a Veritas Történetkutató Intézet főlevéltárosa „A protestáns egyházak és a reformáció a Magyar Rádió egykori Archívumának írott dokumentumai között” c. előadásában mutatta be a Rádió protestáns vallási műsorait.

A szakmai előadások után a Szekció tisztújító gyűlésén a leköszönő Bilkei Irén szekcióvezető helyére a tagság Laczlavik Györgyöt a Szekció vezetőjévé, Sávoly Tamást pedig a helyettesévé választotta.

Az Egyesület *Informatikai Szekciója* a miskolci vándorgyűlés keretében 2017. július 11-én tartotta éves programját, mely ebben az évben nem egy meghatározott téma köré csoportosított előadásokat tartalmazott, hanem a levéltári élet informatikai vonatkozású feladataira reflektáló különböző prezentációkat vonultatott fel.

Magos Gergely projektkoordinátor, a Magyar Nemzeti Levéltár munkatársa az Európai Unió és a magyar kormány által támogatott, a „Közigazgatási Eljárásokhoz Kapcsolódó Levéltári Szolgáltatás Fejlesztése” kiemelt projekt céljairól és eddigi eredményeiről tartott előadást. Az előadó részletesen bemutatta, hogy az öt éves, 2015 és 2019 között megvalósuló program keretében az MNL a „Szolgáltató levéltár” gyakran emlegetett fogalmának jegyében törekszik a levéltárak adminisztratív terheinek csökkentésére, a levéltár közigazgatási funkcióinak erősítésére, az állampolgárnak és kutatóknak nyújtott szolgáltatások fejlesztésére, a belső folyamatok racionalizálására és hatékonyságának növelésére. A nettó 2,63 milliárd Ft-os támogatással megvalósuló fejlesztéssel az ingatlan-nyilvántartási és építési ügyek, a hagyatéki ügyek, a jogszolgáltatási ügyek, az iskolai végzettséghez kapcsolódó ügyek, a restitúciós ügyek, a külföldre küldött hiteles másolatok, valamint a cégek felszámolásával kapcsolatos ügyek válnak hatékonyabban intézhetővé. A projekt együttműködő partnerei az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, a miniszterelnökség és Budapest Főváros Levéltára.

Gerhard Péter, a BFL osztályvezetője az elektronikus iratátadások tartalmi és formai követelményeiről beszélt előadásában, konkrétan a 34/2016 (XI.30.) EMMI rendelet (formátumrendelet) céljait, előírásait, az átvétel eljárásrendjét, illetve az OAIS modell szerinti ún. „Benyújtott Információs Csomag” (SIP) felépítését és működését taglalta, ezenkívül bemutatta az eLev SIP-készítő alkalmazás működését is.

Koltai András, a Piarista Levéltár vezetője nagy érdeklődéssel várt előadásában az ARCA projekt aktuális helyzetéről számolt be. Ez a projekt egy ingyenes, nyílt forráskódú alkalmazásokra épülő, a Nemzetközi Levéltári Tanács támogatásával és az összes vonatkozó nemzetközi levéltári szabvány figyelembevételével készülő levéltári nyilvántartó rendszer, mely alkalmas lehet kisebb levéltárak teljes törzskönyvi és szervnyilvántartásának vezetésére, azok összekapcsolására és mindenféle szabványos adatcserére is. Koltai az egyházi levéltárak nyilvántartásán keresztül mutatta be az ARCA működését, előnyeit és hátrányait is: ez utóbbiak közül érdemes megemlíteni, hogy a projekt fejlesztése Kanadában zajlik, így a magyar felhasználók visszajelzéseinek vagy fejlesztési igényeinek viszonylag kicsi a megvalósulási esélye. Mindenképpen megemlítendő ugyanakkor, hogy az ARCA magyar fordítása is elkészült, így a hazai felhasználók már ingyenesen igénybe vehetik a nyilvántartó rendszer magyar nyelvű verzióját is.

Gruber Mihály a Hadtörténelmi Levéltár levéltárosa a Katonák a Gulágon (www.katonakagulagon.hu). c. adatbázist, illetve az annak elkészültéhez vezető rendkívül komoly diplomáciai, adatfeldolgozási, fordítási feladatokat mutatta be. Az interneten keresztül elérhető, több mint 66 ezer nevet tartalmazó adatbázis alapján bárki megkeresheti saját elhunyt hozzátartozóit, ismerőseit, falubelijeit, ami komoly segítséget jelenthet a 20. századi iratanyagot őrző levéltáraknak, de az állampolgároknak és a kutatóknak egyaránt.

Utolsó előadóként Szatucsek Zoltán a Magyar Nemzeti Levéltár igazgatója az elektronikus archiválás általános modelljéről, annak nemzetközi kooperációban történt kidolgozásáról és a Magyar Nemzeti Levéltár ebben való részvételéről beszélt.

Az Informatikai Szekció tagjai az ülés után szavazatszámláló bizottságot választottak, mely titkos szavazást bonyolított le. Ezen a tagok egyhangúlag ismét megválasztották szekcióelnöknek Breinich Gábort, helyettesének pedig Cseh Gergő Bendegúzt.

A Levéltár-pedagógiai Szekcióülésre a vándorgyűlés második napján került sor. A jelenléti íven regisztrált résztvevők száma 41 fő volt.

Az ülést három részre osztottuk. Az első, hosszabb részben hat, egyenként 20 perces előadást hallgattunk meg, melyek címei az előadókkal együtt a mellékletben olvashatók. A levezető elnök Rác Attila, Budapest Főváros Levéltára főosztályvezetője volt.

Ezt követően „Veritékkel vagy ésszel? – avagy a levéltár-pedagógiai munka szakmai és menedzseri aspektusai” címmel kerekasztal-beszélgetés keretében beszéltük meg a folyó, illetve lefolytatott pályázatok tanulságait. A pályázati pénzek elköltésén túl különösen az anyagi megvalósítás dilemmáira koncentráltunk, kezdve a belépőjegyszedéstől a szponzorációig, az ingyenes programoktól az infrastruktúra fejlesztéséig, az eszközbeszerzésig. A koordinátor Szabóné Maslowski Madlen, a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára levéltárosa volt.

Mindkét részt a hozzászólások sora követett, amiknek csak a szekcióülésre szánt idő végeessége szabott határt.

A szekcióülés során Apáti Anna Zitát, a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosát egyhangúlag megválasztottuk a Levéltár-pedagógiai szekció szekcióvezető-helyettesének.

A szekcióülésen 8 fő csatlakozott szekciótagnak, így a szekció tagsága jelenleg 24 fő.

Melléklet

1. Előadások, bemutatók.

Apáti Anna Zita főlevéltáros (Magyar Nemzeti Levéltár): Fújd le a port az iratokról! Szedd ki a csontvázat a sarokból! - Képek az MNL levéltár-pedagógiaiprogramjairól

Batalka Krisztina, Gyerekegyetem, avagy levéltár-pedagógia a BME Levéltárában főlevéltáros (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem)

Erős Krisztina levéltáros (Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára): Levéltár-pedagógiai foglalkozások az MNL Zala Megyei Levéltárában

Lakatos Andor levéltárvezető (Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár): Diákok a levéltárban - az elmúlt hat év találkozásainak tapasztalatai Kalocsán

Németh Ildikó főlevéltáros (Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára): A kultúráközvetítés buktatói - módszertani problémák a levéltár-pedagógiában

Pál Ferenc levéltáros (Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára): „Játszunk levéltáros”-ost – Levéltár-pedagógia és kompetenciafejlesztés a Vas Megyei Levéltárban

Az Oktatás- és Tudománytörténeti Szekció ülésére a Miskolci Egyetem Selmec tanácsterem, történelmi miliőt idéző környezetében került sor. A téma a Nyitott Levéltárak idején programozatához illeszkedett Gasztronómia a felsőoktatásban – egyetemi menzák.

A rendkívül izgalmas előadások sorát Dr. Draskóczy István egyetemi tanár (ELTE BTK) kezdte meg „Só nélkül jó étet egy szakács sem csinált” című előadásával, ami igazodva a vándorgyűlés központi témájához, arról szólt, hogy milyen szerepe volt a középkorban és a kora-újkorban az étkezéseknél a sónak. Ez az ásvány nélkülözhetetlen az élethez, embernek, állatnak egyaránt szüksége van rá. Az előadó rámutatott arra, hogy a középkorban és a kora-újkorban az emberek több sót fogyasztottak, mint manapság. Ennek az az oka, hogy ez a termék nem csupán ételízesítő volt, hanem tartósításra használták (hús, hal, zöldség stb.). A legfontosabb téli vitaminforrásnak a káposzta számított, így annak a tartósításához szintén felhasználták ezt az anyagot. Szalonna nem készülhetett só nélkül. Kenyérbe szintén tettek sót, a 16. században 1 kg-ra 10 – 12 gramm jutott. (ma 20 gramm az átlag). Kevesen gondolnák, hogy a várakban a ciszternában tárolt víz tisztán tartásához szintén szükség volt sóra. Az előadó bemutatta, hogy miként nézett ki a középkori és kora-újkori főúri, nemesi és paraszti étlap.

A második előadást Dr. Molnár László, a Semmelweis Egyetem Központi Levéltára, igazgatója: A Mensa Medica létrehozása a budapesti tudományegyetemen címmel tartotta meg. Az első világháborút követő válságos időben a korábbról meglévő egyetemi diákjóléti intézmények nem voltak képesek eleget tenni a sokszorosára nőtt igényeknek, így merült fel, hogy az orvoskar saját kari intézményt hozzon létre Collegium Medicorum, illetve az azon belül működő Mensa Medica elnevezéssel. Bár a kezdeményezés a tanári korból indult ki, a szervezésbe természetesen a hallgatóságot is bevonták. A célra sikerült megszerezni a karhoz közeli egykori dohánygyár épületét, de a lendületes szervezőmunkát előbb az infláció nehezítette, majd a proletárdiktatúra le is blokkolta. Ennek ellenére 1920 végén már 350 hallgató kapott ingyenes vagy féldíjas ellátást a menzán.

Hasonló témát érintett Osváth Zsolt, SZIE EFKL, levéltárvezető: A Mensa Academica a Szegedi Ferenc József Tudományegyetemen címen tartott előadása. A szegedi Ferenc József Tudományegyetemen a Diákjóléti és Diákvédő Iroda részeként szervezték meg a – a Ferenc József Tudományegyetemen Szegedre kerülésével egyidőben (1921) – az Egyetemi Diákasztal (Mensa Academica-t). Célja: „...hogy a szétszórva étkező egyetemi hallgatókat egységesítse és nekik, önköltségen tápláló és egészséges ételmezést (egyelőre ebédet és vacsorát)nyújtson.” Az 1931/32. tanévtől önálló diákjóléti intézménnyé vált. Az 1931. március 14-i egyetemi tanácsülésen – fogadták el szervezeti szabályzatát. Irányító testületei a Végrehajtó Bizottság és az Intézőbizottság voltak. A Mensa Academica élén választott tanárelnök – az egyetem valamelyik nagy tekintélyű és „szociálisan érzékeny” professzora (pl.: Buday Árpád, Kolosváry Bálint, Várkonyi Hildebrand) állt. A szegedi Ferenc József Tudományegyetemen működött Egyetemi Diákasztal (Mensa Academica) kutatásának elsődleges forrásai az Egyetemi Diákasztal (Mensa Academica) tevékenységéről szóló tanévente nyomtatásban kiadott jelentések.

Dr. Szögi László, ELTE BTK, c. egyetemi tanár: A magyar felsőoktatás aranykoráról tartott szemléletes előadást, mondandóját öt témakör köré csoportosította:

1. A hazai felsőoktatás intézményi hálózatának változásai az első világháborúig.
2. A hallgató létszám növekedésének problémái.
3. Az egyetemi szemináriumi rendszer bevezetése. Elitképzés Tömegképzés.
4. Vita az egyetemek jellegéről. Főleg Budapesten. Egyszerre állami és egyházi.
5. Az egyetemi hallgatók szervezetei, mozgalmi. Az egyetemi élet átpolitizálódása az 1890-es évek után.

Zsidi Vilmos, levéltárvezető, BCE Levéltára, szekció vezetője: Az Oktatás- és Tudománytörténeti Szekció eddigi működését tekintette át.

A szekcióülés zárásaként sor került a szekció vezetőjének és helyettesének megválasztása, amelynek során Zsidi Vilmost szekcióvezetővé, Dr. Koltai András (Piarista Levéltár, levéltárvezető) pedig szekcióvezető-helyettesé választották meg.

Minden évben igyekeznek az *Állományvédelmi szekcióban* szerepet vállaló szakemberek olyan előadásokat választani, amely a levéltárosok számára vonzó és érdeklődésre számottartó.

Ebben az évben a legnagyobb sajtóvisszhangot kiváltó történés, a MNL-OL Hess András téri levéltár költözése volt. Czikkely Tibor előadásából első kézből tudhattuk meg, milyen szakszerűtlenül, előkészítés nélkül és állományvédelmi szakemberek bevonása nélkül folytak egy ideig az események. Majd amikor már a levéltári szakfelügyelet is a költözés körülményeit és a dokumentumok károsodásait vizsgálta, elkezdődött a MNL-OL állományvédelmi szakemberek bevonása a költözésbe. Szerencsére nem történt az iratanyagot visszafordíthatatlan károsodás, és a költözést még idejében megfelelő módon tudták végrehajtani. Az előadó előadásában reagált a médiában megjelent áll hírekre is.

Mezei Zsuzsa előadásából az új-2016 átadott Vajdasági Városi Levéltár épületét ismerhettük meg. Előadásának alapja az új épületben dolgozó levéltárosok egy éves tapasztalatai és 40 fotóval kiegészített előadás volt. Kiemelte a raktárak ablakaira felszerelt külső redőnyök nehézségeit, és nem megfelelően tervezett iratrendező helyiségeket. Ellenben a raktárak klímatisztáltak, gördülőállványzatú fém polcos helyiségek, amelyek megfelelnek a legújabb állományvédelmi követelményeknek is.

Kirics Márta egy 1806 térképet konzervált és installált a MNL- Baranya Megyei Levéltár kutatótermében. A térkép restaurálásának nehézsége a rendelkezésre álló rövid idő volt, így a főrestaurátor csak a térkép tisztítását, és néhány részen történő kiegészítését, ragasztását tudta elvégezni. Mivel a térkép rongypapírra készült, de vászonra volt kasírozva, így minden egyes vizes kezelés kockázatot jelentet volna a tintákra és a heterogén térkép felületre. Ezért a restaurátor a konzerválás mellett döntött, és szakszerűen irányította és részt vett a műtárgy kiállításában is.

Nemes L. Ágnes előadása áttekintés volt a restaurálási technológiák terén az elmúlt negyven évre visszamenőleg. Jól bemutatta hogyan és milyen restaurátori technikák, gépek, folyamatok avultak el, és mi a jelen restaurátorainak lehetőségei az égetett iratok restaurálásában. Egyértelműen a folyamatok reverzibilitására és az alkalmazott anyagok időállóságára hívta fel a figyelmet. A papírontásra, kiegészítésre, japán papíros pótlásokra nagyon sok szép restaurált dokumentumot mutatott meg előadásában.

Az előadások után P. Holl Adrien szekcióvezető leköszönt, és megtartották a tisztújítást. Az új szekció vezetővé választották Szlabey Dorottya főrestaurátort MNL-OL és a szekció vezető helyettessé P. Holl Adrien főosztályvezetőt BFL.

A *Gazdasági Szekcióban* a 2017. évi számviteli szabályváltozások kerültek terítékre Hetényi Tiborné BFL gazdasági igazgató, szekció vezető moderálásával: A 2017. évben elfogadott jogszabályi változások (adó, járulék-változás, új cafeteria-rendszer, áfacsökkentés) hatása a gazdálkodásban (Kerekes Etelka belső ellenőr). Az elmúlt évek során nagyon jól szolgált:

- a célok, a célok eléréséhez szükséges eszközök gyakorlaton alapuló meghatározásában,
- a tevékenységéhez szükséges munkaerő, eszközök és egyéb tartozékok megszerzésében,
- a levéltári/gazdálkodási tevékenységeket szabályzó rendeletek, jogszabályok ismeretében, alkalmazásában,
- a jogszabályi változások figyelemmel kísérésében,
- a belső adottságok kiaknázásában, (a rendelkezésre álló eszközök, és munkaerő mennyisége, színvonala,)
- a levéltárak gazdálkodásában az egységes, jó, takarékos gyakorlat kialakításában,
- a szabályozottság, gazdaságosság, eredményesség kialakításában,
- a jó gyakorlat átadásában.

A szekció életképessége – az integráció miatt – megkérdőjelezhető. A végleges döntés meghozatalát azonban a még meglévő érdeklődés – levéltárigazgatók részéről is - és a szakmai intelligencia fenntartásának kényszere felülírja.

Az előadást kerekasztal beszélgetés követte a 2016. évben végzett ellenőrzések tapasztalatairól. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény módosítását az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXVI. törvény tartalmazza.

Az új előírások 2016. június 16-án léptek hatályba, de azokat fő szabályként először a 2017. évben induló évről készített beszámolóra kell alkalmazni, azonban többségük a 2016. évben induló évről készített beszámolóra is alkalmazható. A beszélgetés témakörei voltak: Kapott támogatások elszámolása, követelések, vásárolt követelések egységes kezelése, ellenőrzés megállapítása, kiegészítő melléklet adattartalmának módosítása, beszámoló közzététele.

Délután tanulmányutakra került sor az alábbi programmal:

I. Tanulmányút Sárospatakra

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma, valamint a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Vöröstorony, állandó Rákóczi-kiállítás, Ágyúöntő-műhely megtekintése),

II. Tanulmányút Sátoraljaújhelyre

A kirándulás indulási ideje: Miskolc, délután 13.30. óra

Indulás: Uni Hotel parkolójából

2. csoport Sátoraljaújhely

A PIM – Kazinczy Ferenc Múzeum megtekintése tárlatok: A Szép és a Jó – Kazinczy és a művészetek, Egy eltűnt vár nyomában – Régészeti kutatások a sátoraljaújhelyi Várhegyen; Erdőjárók Kalauza – Zempléni tájak természeti értékei, időszak kiállítás: Kő kövön - Töredékek a magyar vidéki zsidóság kultúrájából);

17.15–18.00: A MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fiókleveztára megtekintése

LEVÉLTÁRAK ÉS GASZTRONÓMIA – A GASZTRONÓMIA TÖRTÉNETÉNEK LEVÉLTÁRI FORRÁSAI, KONFERENCIA (A *Nyitott Levéltárak* keretében megrendezett program.)

Levezető elnök: Tilcsik György (alelnök, MLE)

A plenáris ülés első előadója Benda Borbála, a Magyar Ferences Könyvtár munkatársa volt. *Étkezési szokások a magyar főúri udvarokban a kora újkorban* című doktori értekezésére, illetve monográfiájára alapuló előadásában a nem összefüggő források nyomán rendelkezésre álló információkból igyekezett megrajzolni a 17. század jellegzetes, nem csupán a főrendűek, de familiárisaik étkezési kultúrájának jellemző vonásait is. A rendelkezésre álló legfontosabb források: szakácskönyvek, számadások, élelmiszer limitációk, leltárak, illemtankönyvek. A leggyakoribb, minden réteg esetében fogyasztott ételfajta ekkoriban a marhahús volt, míg baromfival és hallal jobbra az előkelők éltek. A ma oly gyakori disznóhús csak ritkán került az egykorúak asztalára.

Hidvégi Violetta főlevéltáros (Budapest Főváros Levéltára), az intézményben megrendezésre került söripartörténeti kiállítás kapcsán *A pesti sörfőzés nevezetes épületeinek levéltári forrásai* címmel tartott előadásában nem csupán a ma is jól ismert kőbányai cégek és sörfajták történeti előzményeit, de a ma már feledésbe merült, ám Pest és Buda belsőbb részein a 18-19. század időszakában tevékenykedett serfőzőket és serfőzdék létesítménytörténeti érdekességeit is bemutatta a levéltár állományában található illusztratív egykorú metszetek és a korabeli technológiát is érzékeltető tervrajzok felvonultatásával.

Katona Csaba tudományos munkatárs (MTA BTK) lendületes és színes előadásban tárta a szakmai hallgatóság elé *Balatonfürednek fürdőhelyé, a 19. század egyik fontos közösségi színterévé* alakulása jellegzetes, ám kevésbé ismert vonásait. A hosszú évek kutatási eredményeire épülő, a szűkös nyilvántartási adatokat narratív forrásokkal kiegészítő, élénk stílusú előadás az akkor és ott megjelentek társadalmi és személyes, emberi

megnyilvánulásainak a korabeli morált tükröző, ám ma már sokszor derűt keltő vonásainak felvillantásával ragadta magával a hallgatóságot.

A kávészünetet követően Sári Zsolt muzeológus, tudományos igazgató, (Szentendrei skanzen) *Múzeumi attrakció és ami mögötte van – vendéglátástörténeti kutatások lehetőségei és eredményei a Skanzenben* című előadásában átfogó képet adva az intézmény meghatározó vonásairól, főként a jászárokszállási fogadóállomásra alapozva, borozó- és kocsmatörténeti, valamint a mezőhegyesi vasútállomás restijét rekonstruáló kiállítási egységek életmód- és kultúrtörténeti jelentőségét ecsetelte. Utalt továbbá a vasútnak a néprajzi szempontú momentumokat is befolyásoló jelentőségére, s kiállítási elemként való szerepeltetésének indokoltságára.

Zeke Gyula író, történész *A kávéháztörténet levéltári forrásai* címmel, évek óta tartó, ezen létesítmények történeti rekonstrukcióját célzó, alapkutató jellegű munkálatainak kutatómódszertani kérdéseiről, a forrásfeltárás eddigi tapasztalatairól tájékoztatta a hallgatóságot. Lényegi problémaként értékelte, hogy miután sem az elsődleges szervtörténeti források, sem a kávémérők ipartársulatának iratai nem maradtak fenn, így kutatásait pertinenciális alagra kellett helyeznie; azaz például a forrásképzők által máshova küldött levelezési anyagra támaszkodva, a kutató kénytelen mintegy mozaikkockákként összeállítani a szolgáltatási ágazat meghatározó vonásait bemutató képet.

Kulich Julianna, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum muzeológusa szintén sörtörténeti előadása főként a hazai sörfogyasztás jellegzetességeivel ismertette meg a közönséget. Az *Ez sör!* címet viselő kiállítás a sörkultúra kialakulásának fázisait, korszakokéinti jellemzőit, a sör- és borkultúra eltérő vonásait, előbbi térnyerésének a nyilvánosság színterein való megjelenését vázolta, s számos egykorú kereskedelmi nyomtatvánnyal illusztrálta a mondottakat. Az előadó a sörfogyasztás fővárosi elterjedésében fontos körülményként értékelte a 19. század második harmadában a régi budai szőlőkultúrán is végigsöprő és azt végromlásra juttató filoxérajárvány pusztító hatását.

A plenáris ülések záróakkordjaként Hermann István, az MNL Veszprém Megyei Levéltárának igazgatója hívta fel a hallgatóság figyelmét egy lehetséges levéltárosi, avagy közgyűjteményi életpályamodell kialakításának szükségességére, illetve lehetőségére. Arra kérte a hallgatóságot, hogy a későbbiek folyamán idevágó ötletekkel, javaslatokkal járuljanak hozzá egy ilyen célú tervezet elkészítéséhez.

A beszámoló felkerült a hungaricana.hu portálra, részletesebb összefoglaló jelenik a Levéltári Szemlében idei számában.

Budapest, 2017. augusztus 30.

Dr Kenyeres István sk.
MLE elnök